
Jarosław Matysiak
(Poznań)

**MATERIAŁY TERESY JAKIMOWICZ
(1931-2005)
(P III-167)**

Teresa Jakimowicz urodziła się 26 czerwca 1931 r. w Warszawie jako córka Stanisława Jakimowicza - architekta i Cyrylli z Dłuskich. W 1937 r. przeniosła się wraz z rodzicami do Poznania.

Okres II wojny światowej spędziła w Garwolinie k. Warszawy, gdzie pobierała nauki w zakresie szkoły podstawowej i pierwszych klas gimnazjum na tajnych kompletach.

W 1945 r. wróciła wraz z rodzicami do Poznania. Naukę kontynuowała w Gimnazjum i Liceum SS Urszulanek, gdzie w czerwcu 1949 r. zdała maturę. W tym samym roku rozpoczęła studia na Uniwersytecie Poznańskim z zakresu historii sztuki pod kierunkiem m. in. prof. Gwido Chmarzyńskiego, ks. prof. Szczęsnego Dettloffa, prof. Zdzisława Kępińskiego. Z czasem jej zainteresowania zaczęły się koncentrować wokół historii architektury ze szczególnym uwzględnieniem epoki renesansu i manieryzmu. Tej problematyce była poświęcona jej praca magisterska pt. *Zamek w Gołuchowie* napisana pod kierunkiem prof. Zdzisława Kępińskiego i obroniona w marcu 1954 r.

Studia historii uzupełniła we Francji w Centre d'Études Supérieures de la Renaissance na Uniwersytecie w Tours (1960-1963), w Institut d'Art et d'Archéologie w Paryżu (1965) oraz w The Courtauld Institute of Art w Londynie (1976).

Z początkiem kwietnia 1954 r. podjęła pracę w Muzeum Narodowym w Poznaniu, w Oddziale Muzeum Historii Miasta Poznania (MHMP). Obok wykonywania obowiązków służbowych zajęła się badaniami nad architekturą, sztuką i kulturą Poznania w okresie nowożytnym. W Muzeum Narodowym przeszła kolejno wszystkie stopnie służbowe od asystenta do starszego kustosa (nominacja w lipcu 1977). W MHMP, poza organizacją stałej ekspozycji dotyczącej dziejów miasta w czasach nowożytnych (do 1793 r.), była autorką lub współautorką kilku wystaw.

W czerwcu 1977 r. uzyskała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie historii sztuki na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza (UAM) w Poznaniu na podstawie pracy *Dwór murowany w Polsce w XVI wieku (wieża-kamienica-kasztel)* napisanej pod kierunkiem prof. Zdzisława Kępińskiego.

Od sierpnia 1978 r. obok wykonywania dotychczasowych obowiązków służbowych w MHPM, sprawowała opiekę merytoryczną nad Oddziałami w Gołuchowie, Śmiełowie i Rogalinie.

Stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii sztuki uzyskała w maju 1984 r. na podstawie pracy pt. *Temat historyczny w sztuce ostatnich Jagiellonów* i kolokwium habilitacyjnego przeprowadzonego przed Radą Wydziału Historycznego UAM (zatwierdzenie uchwały Rady Wydziału przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną do Spraw Kadr Naukowych przy Prezesie Rady Ministrów nastąpiło w styczniu 1985 r.).

W lipcu 1985 r. została powołana na stanowisko docenta w Muzeum Narodowym w Poznaniu, a we wrześniu 1986 r. została przeniesiona na stanowisko docenta w Instytucie Architektury i Planowania Przestrzennego Politechniki Poznańskiej (PP). Jednocześnie do września 1991 r. pracowała nadal na część etatu w Muzeum Narodowym w Poznaniu jako kurator w Oddziale Muzeum w Gołuchowie.

Na Politechnice Poznańskiej od września 1987 r. do sierpnia 1990 r. pełniła funkcję prodziekana Wydziału Budownictwa Lądowego. W kwietniu 1988 r. została powołana przez Rektora PP na kierownika Zakładu Historii Architektury i Urbanistyki Instytutu Architektury i Planowania Przestrzennego. Obowiązki kierownika pełniła aż do przejścia na emeryturę w 2002 r. W latach 1989-1990 brała udział w pracach Rady Naukowej tegoż Instytutu.

Od maja 1991 do kwietnia 1996 r. pełniła funkcję profesora nadzwyczajnego w Instytucie Architektury i Planowania Przestrzennego na Wydziale Budownictwa Lądowego PP, a od maja 1996 r. na czas nie określony.

Teresa Jakimowicz zajmowała się architekturą i kulturą artystyczną w Polsce w wieku XVI i XIX, zwłaszcza zagadnieniem kształtowania się rezydencji nowożytnej i formowania się odrębności w sztuce renesansu poza Włochami. Kolejnym etapem jej zainteresowań naukowych były problemy relacji fundator-twórca-dzieło-odbiorca, rola dzieła sztuki w kształtowaniu świadomości odbiorców, dzieło sztuki jako integralny składnik szeroko pojmowanej przestrzeni kulturowej.

W związku z obowiązkami kuratorskimi w Muzeum Narodowym w Poznaniu zajęła się również historycznymi, teoretycznymi oraz praktycznymi problemami ekspozycji muzeum. Ważnym obiektem jej badań był ratusz poznański – dzieje gmachu, jego architektura, wystrój, treści artystyczne i ideowe. Jej autorstwem było napisanie pełnej, udokumentowanej źródłowo monografii ratusza jako zabytku wybitnej klasy, a także miejsca kulturowego.

Poza publikacjami dotyczącymi architektury renesansowej zajmowała się także konserwacją zabytków oraz z historyzmem w architekturze europejskiej XIX wieku.

Teresa Jakimowicz była także autorem licznych recenzji publikowanych m. in. w „Biuletynie Historii Sztuki”, „Kwartalniku Architektury i Urbanistyki”, „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej”, „Ochronie Zabytków”, „Studiach Muzealnych”.

W okresie pracy na Politechnice Poznańskiej zajmowała się także problemami architektury i budownictwa XX wieku, od dwudziestolecia międzywojennego po realizacje współczesne. Od 2000 r. kierowała zespołem badawczym: Urbanistyka i architektura Poznania XX wieku. W latach 2001-2003 sprawowała kierownictwo grantu Komitetu Badań Naukowych „Architektura i urbanistyka Poznania ok. 1900 do ok. 1990”.

Łącznie opublikowała 125 artykułów, opracowań i publikacji m. in. *Architektura renesansu w Wielkopolsce* (1969), *Pałac Górków w Poznaniu* (1971 i 1998), *Dwór murowany w Polsce w XVI wieku (wieża-kamienica-kasztel)* (1979), *Viollet le Duc et la Pologne* (1981), *Temat historyczny w sztuce epoki ostatnich Jagiellonów* (1985), *Sztuka renesansu i manieryzmu w Poznaniu* (1988), *Polska szkoła konserwatorska – mit i rzeczywistość* (1994), *Konserwatorstwo i konserwatorzy w Wielkopolsce w latach 1793-1918* (1996), *Ratusz jako miejsce kulturowe* (1997). Była też autorką scenariuszy kilkunastu wystaw muzealnych.

Uczestniczyła w licznych konferencjach i sesjach naukowych, krajowych i międzynarodowych, m. in. w międzynarodowym Colloque Viollet le Duc w Paryżu (1980), w

XXV Międzynarodowym Kongresie Historii Sztuki w Wiedniu (1983), w międzynarodowym sympozjum „De l’opus oratorium a la recherche documentaire” w Urbino (1985), w międzynarodowej konferencji Stowarzyszenia Historyków Sztuki „Sztuka miast w Europie Środkowej” we Wrocławiu (1987).

Teresa Jakimowicz była członkiem Stowarzyszenia Historyków Sztuki (członek od 1953 r., w latach 1959-1963 oraz 1971-1973 sekretarz Zarządu Oddziału Poznańskiego, w latach 1966-1972 kierownik Sekcji Naukowej Oddziału, w latach 1975-19 wiceprezes Oddziału, od 1973 r. członek Zarządu Głównego Stowarzyszenia), Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (członek Komisji Historii Sztuki PTPN od 1975 r., sekretarz w latach 1975-1982, przewodnicząca w latach 1982-1992; członek Wydziału Nauk o Sztuce od 1983 r., sekretarz w latach 1982-1987, przewodnicząca w latach 1987-2002). W 1984 r. została powołana do Association pour l’Etude du XIX siècle Français. Współpracowała także z Centre d’Études Supérieures de la Renaissance.

Uczestniczyła także w pracach: Komitetu Nauk o Sztuce PAN w latach 1987-1992; Komisji Historii Kultury Komitetu Nauk Historycznych PAN w latach 1996-1998; Komisji Badań Regionalnych Oddziału PAN w Poznaniu w latach 1984-1986; Sekcji Nauk o Sztuce Komitetu Badań Naukowych w latach 1998-2005.

Była członkiem Rady Muzealnej Muzeum Narodowego w Poznaniu w latach 1996-2004 oraz członkiem Rady Muzeum Ziemi Średzkiej w Koszutach w latach 2002-2005.

Teresa Jakimowicz została odznaczona Odznaką Honorową Miasta Poznania (1973), a w 1985 r. Krzyżem Kawalerskim francuskiego Ordre des Arts et des Lettres (1985).

Była laureatem Nagrody Zespołowej II stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki za książkę pt. *Świadomość Historyczna Polaków* (1982), Nagrody Indywidualnej III stopnia Ministra Edukacji Narodowej za monografię pt. *Sztuka renesansu i manieryzmu w Poznaniu* (1989) oraz laureatem nagrody rektora Politechniki Poznańskiej za osiągnięcia organizacyjne (1990).

Rodziny nie założyła.

Zmarła 25 lutego 2005 r. Została pochowana 2 marca 2005 r. na poznańskim Cmentarzu Komunalnym nr 1 na Miłostowie (pole:40 kwatera:4 rząd:1 numer: 27 grób rodzinny).

Materiały Teresy Jakimowicz PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu otrzymał w darze od Muzeum Historii Miasta Poznania w lutym 2016 roku (księga nabytków „B” nr. 338). Prace inwentaryzacyjne przeprowadzone zostały przez Jarosława Matysiaka w lutym-marcu 2016 r. Spuścizna zawiera materiały z lat 1935-2005. Została podzielona na 6 zasadniczych grup zgodnie z wytycznymi przyjętymi w PAN Archiwum w Warszawie.

Grupa I licząca 4 jednostki archiwalne zawiera nieliczne materiały działalności naukowej z lat 1955-2003.

Grupa II składa się z 7 jednostek archiwalnych. Są to materiały z lat 1973-2002 dotyczące pracy autorki spuścizny w Muzeum Narodowym w Poznaniu, na Politechnice Poznańskiej, na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, działalności w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk, kontaktach z redakcjami czasopism, wydawnictw, działalności społecznej.

Grupa III liczy 10 jednostek archiwalnych z lat 1935-2003, w której znajdują się m. in.: życiorysy, kwestionariusze osobowe, wykazy własnych publikacji, dokumenty osobiste, dokumenty dotyczące pracy i działalności zawodowej, materiały dotyczące habilitacji, zapiski, fotografie.

Nieliczna jest korespondencja wychodząca i wpływająca z lat 1975-1998 zgromadzona w grupie IV, która składa się z 2 jednostek archiwalnych (w tym jednostka archiwalna korespondencji wpływającej) ułożonych alfabetycznie. Korespondencję wpływającą zaopatrzone w aneksy.

W grupie V liczącej 3 jednostki archiwalne z lat 1945-2005 umieszczono materiały o autorce spuścizny, ojcu - Stanisławie Jakimowiczu oraz materiały osób obcych.

Grupa VI – załączniki, składa się z 3 jednostek z lat 1939-1999, w których znajdują się m. in. druki, kartki świąteczne, znaczki pocztowe, negatywy filmów z wyjazdów prywatnych i służbowych (są to przeważnie zdjęcia zabytków architektonicznych) oraz kolekcja polskich kartek pocztowych z lat 1939-1983. Są to przeważnie kartki okolicznościowe, niektóre z nich zaopatrzone są także w okolicznościową pieczęć.

Po uporządkowaniu i zinwentaryzowaniu zespół Teresy Jakimowicz obejmuje 0,27 mb akt. W PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu nadano spuściznie sygnaturę P. III-167. Inwentarz zawiera 29 jednostek oraz 2 aneksy.

Źródła i bibliografia

1. Materiały Teresy Jakimowicz, Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu, sygn. P. III-167, j. 12, 14, 24.
2. Magdalena Warkoczewska, *Teresa Jakimowicz 1931-2005*, 2005, masz.
3. *Jakimowicz Teresa (1931-2005)*, [w:] Poczec członków Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, pod red. A. Pihan-Kijasowej, Poznań 2008, s. 185.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1-4
II. Materiały działalności zawodowej, naukowo-organizacyjnej, wydawniczej, społecznej	5-11
III. Materiały biograficzne	12-21
IV. Korespondencja	22-23
A. Wychodząca	22
B. Wpływająca	23
V. Materiały o twórcy zespołu, rodzinne, osób obcych	24-26
VI. Załączniki	27-29
Aneks	2

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

1. *Margaret Wood „The English Mediaeval House”, London 1965*

Recenzja

1968, druk., l., k. 1

Druk: „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, 1968, t. XIII, z.3, s.349-350

2. Historia architektury
Tekst referatu/wykładu [?], notatki,
B. d., rkp., masz., j. franc., pol., l., k. 18
3. Projekt odbudowy zamku na Wzgórzu Przemysła w Poznaniu
Głos w dyskusji
Ok. 2003, rkp., masz., l., k.2
4. Kamieniarka poznańska
Inwentarz prowizoryczny, list Witolda Maisla do Muzeum Narodowego w
Poznaniu
1955-1956, rkp., masz., sz., k. 40

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ZAWODOWEJ, NAUKOWO- ORGANIZACYJNEJ, WYDAWNICZEJ, SPOŁECZNEJ

5. Muzeum Narodowe w Poznaniu
Sprawozdania, plany pracy, korespondencja
1973-1996, rkp., masz., masz. pow., druk., l., k. 106
6. Muzeum Narodowe w Poznaniu Rada Naukowa
Protokoły z posiedzeń, decyzja Ministra Kultury w sprawie powołania Rady
na kolejną kadencję, korespondencja
1990-2002, kkp., l., k. 7
7. Politechnika Poznańska
Uchwała i stanowisko Rady Wydziału Budownictwa Lądowego PP, godziny i
plany zajęć, oceny prac, notatki, korespondencja
1985-2001, rkp., masz., masz. pow., l., k. 33
8. Akademia Ekonomiczna w Poznaniu Wydział Zarządzania, Przedmiot:
Historia architektury i urbanistyki
Ramowy program nauczania
1995, masz., l., k. 2
9. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk Komisja Historii Sztuki
Program spotkania, korespondencja
1978-1989, rkp., masz., l., k. 7
10. Kontakty z redakcjami wydawnictw
Umowy wydawnicze, korespondencja
1980-1985, rkp., masz., druk., l., k. 16, zob. aneks 1
11. 17 Warszawska Drużyna Harcerska im. gen. Jakuba Jasińskiego
Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze
Lista harcerek, pocztówki ze stemplami okolicznościowymi, korespondencja,
fotografie
1973-1989 i b. d., rkp., masz., l., k.7, fot. 3

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

12. Życiorysy, kwestionariusz osobowy, autoreferat, syntetyczne dane do wniosku o
stanowisko profesora nadzwyczajnego na Politechnice Poznańskiej, spisy publikacji
1975-2003, rkp., masz., kkp., druk., j. franc., pol., l., k. 186

13. Dokumenty osobiste

Świadectwo urodzenia i chrztu, zaświadczenia, decyzja urzędowa, wkładka paszportowa wielokrotna, karty: członkowska, biblioteczna, wizytówki, identyfikator

1935-1999, rkp., masz., kkp., druk., j. franc., pol., wł., l. i sz., k. 41

14. Dokumenty dotyczące pracy i działalności naukowej

Nominacje, powołania, przeszeregowania, podziękowania, nagrody, dyplom, umowa o dzieło, korespondencja

1958-2002, masz., masz. pow., druk., l., k. 75

15. Liceum

Zeszyt z notatkami z historii starożytnej i wczesnego średniowiecza

1947-1948, rkp., sz., k. 84

16. Studia

Praca seminaryjna na III roku studiów, notatki

1952 i b. d., rkp., l., k. 212

17. Habilitacja

Oceny dorobku naukowego i opinie o pracy habilitacyjnej, zawiadomienie o nadaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego, wnioski o zatwierdzenie stopnia naukowego, korespondencja

1983-1984, rkp., masz., l., k. 73

18. Zapiski osobiste

Notesy, terminarze, kalendarze

1964-1971, rkp., druk., sz., k. 429

19. Jw.

Notesy, terminarze, kalendarze

1971-1982, rkp., druk., j. ang., pol., sz., k.530

20. Jw.

Notatki z wyjazdu do Francji

1995, rkp., sz., j. franc., pol., k. 23

21. Z współpracownikami, znajomymi

Fotografie

1980 i b. d., fot. 10

IV. KORESPONDENCJA

A. Wychodząca

22. Gąsiorowski Antoni

Komitet Badań Naukowych

Lapis Bohdan

Odbiorca nierozpoznany

Osoby i instytucje

1984-1998, rkp., masz., l., k. 5

B. Wpływająca

23. Osoby i instytucje A-W i nadawca nierozpoznany
1975-1996 i b. d., rkp., masz., kkp., druk., j. ang., franc., pol., l., k. 48
zob. aneks 2

V. MATERIAŁY O TWÓRCY ZESPOŁU, RODZINNE, OSÓB OBCYCH

24. Teresa Jakimowicz
Recenzje wydawnicze, opinia o działalności naukowej i dydaktycznej, notka prasowa, program warsztatów, afisz, artykuł wspomnieniowy
1979-2005, rkp., masz., druk., l., k. 26
25. Stanisław Jakimowicz - ojciec
Życiorys, poświadczenie, odpis skrócony aktu zgonu, postanowienie o umorzeniu dochodzenia, korespondencja
1945-1984, rkp., masz., l., k. 9
26. Richard Eales, *Medieval fortified houses: real or symbolic defences ?*,
NN, *The unfortified aristocratic residence in England and Wales*,
Streszczenie artykułu, artykuł, fotografie osób obcych
1951, 1991 i b. d., masz., kkp., j. ang., pol., l., k. 19, fot. 3, 2 fragmenty negatywów

VI. ZAŁĄCZNIKI

27. Program opisu uczennic kursów prywatnych w wieku szkolnym oraz przedszkolnym, druki Polskiego Związku Filatelistów, proporzcyk Kongresu Eucharystycznego w 1987 r., dewocjonalia, druki, kartki świąteczne, znaczki pocztowe
1939-1999 i b. d., druk., j. franc., pol., ros., l., k. 38 fot. 3, 2 negatywy, proporzcyk
28. Filmy z wyjazdów naukowych i prywatnych, nagranie z konferencji
21 rolek, kasetę magnetofonową
1972-1983 i b. d.
29. Polskie kartki pocztowe
Kolekcja
1939-1983 i b. d., druk., l., k. 328

ANEKS 1

- J. 10. Kontakty z redakcjami wydawnictw
1. Państwowe Wydawnictwo Naukowe
 2. Polski Słownik Biograficzny
 3. Wydawnictwo „Arkady”
 4. Wydawnictwo Łódzkie
 5. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich - Wydawnictwo

ANEKS 2
J.23. Osoby i instytucje A-W i nadawca nierozpoznany

Association Pour L'étude du XIXe siècle français	1984	1.1
The British Council	1975	1.2
Fafis [?] Zofia	1988	1.1+
		fotografia
Guillaume Jean	1980	1.1
Kalinowski Lech	b. d.	1.1
Karłowska-Kamzowa Alicja	1989	1.1
Kościół Rzymsko-Katolicki pod wezwaniem św. Marcina w Poznaniu	1989	1.1
Mheni Ali	b. d.	wizytówka
Ministerstwo Kultury i Sztuki Biuro Współpracy Kulturalnej z Zagranicą	1975	1.1
Piotrowski Tomasz Antoni	1984	1.1
Polska Akademia Nauk Oddział w Katowicach		
Komisja Urbanistyki i Architektury	1994	1.1
Ratajczak Zygfryd	b. d.	wizytówka
Rektor i Senat Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	1989	zaproszenie+
program uroczystości organizowanych dla uczczenia 70-tej rocznicy powstania Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu		
Serwański Maciej	1996	1.1
Skubiszewski Piotr	1979	1.1
Uniwersytet Warszawski Wydział Historyczny	1989	1.2
Wojewoda Poznański i Dyrektor Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy	1989	zaproszenie
Nadawca nierozpoznany	1987	1.1